

Z klubu „Za Starou Prahu“.

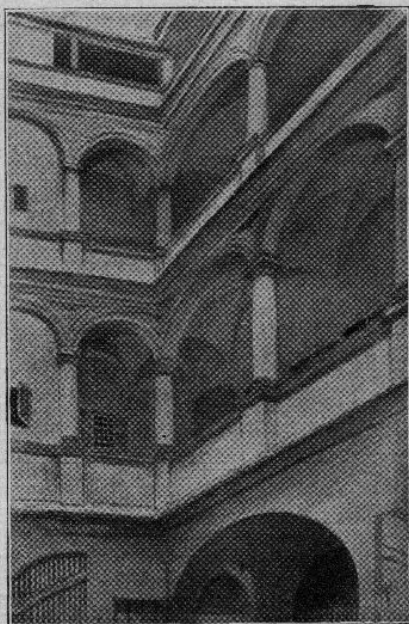
K. D. Mráz:

Praha malířů.

(Pokračování.)

Umění ryteckému učili se mladí adepti umělečtí v prvním desítiletí trvání pražské školy kreslířské u c. k. pensionisty Antonína Hertzingera, jenž na vysoká doporučení přijat byl Společností vlasteneckých přátel umění jako učitel akvatinty a »umění tisknouti dobře v mědi«. Společnost zavázala se také starati se mu o žáky, za to mistr o ně nestaral se, zanedbáváje školu, podivný pletichář, který konec konců z Prahy na čas odejel a se Společností ve zlém se rozešel. Skoro všichni žáci Hertzingerovi zapsáni byli také v krajinářském oddělení školy, u Karla Postela, jenž od 1. června 1806 vyučoval. Tam ovšem podle systému samotného ředitele Berglera kopírovali se jen staří mistři krajináři, studovala se kresba jejich stromů, charakter »baumschlagu«, rozložení větví, komponování stafáží antičkých a příroda i barva naprosto zanedbávány. Jest tedy nápadno,

že většina těchto vyučenců Hertzingerových a Postelových všimá si zhusta krás Prahy, kreslí její zákoutí, uličky, ba směle odvažuje se na celkovou její panoramu, spletitou změt její střech a věží. Myslím, že velikou o to zásluhu měl malíř, který — při zřizování školy malířské i konkurent Berglerův — žil v těch letech v Praze, rodák její, odchovanec slovnutného Norberta Grunda. Byl to Ludvík Kohl, narozený 14 dubna 1746, jenž po trochu studiích na vídeňské akademii u Schmutzera vrátil se domů a r. 1775 stal se profesorem kreslení na c. k. hlavní škole (učitelském semináři), kdež vynikl jako znamenitý paedagog a učitel výborný, neunavný, jenž věnoval žákům svým cele své síly, ponechávaje jim však samostatnost tvůrčí a stále jim ukazuje na přírodu jako mistra nej-

Loggie v domě č. p. 149 v Karlově ulici v Praze.

většího a nejdokonalejšího učitele. Tento fakt pro tehdejší poměry jest sám o sobě fenomen a Kohl, třebaž obrazy jeho nedosahovaly snad výše mistrovské, jsouce namnoze jen prostřední, znamená svou výchovou žactva pro české tehdejší umění velmi mnoho. Kohl vyučoval na semináři do r. 1815, mimo to soukromě a zdarma nadaným mladíkům přednášel doma a korigoval, to vždy v nedělích a svátcích, ani tu si nepopřáváje oddechu.

Než ještě v jednom směru Kohl prospívati dovedl svým žákům: svými dalekosahajícími styky. Vždyť sám byl vychovatelem arcivévodkyně Marie Anny a bratr jeho, zemřelý roku 1807, známý rytec Klemens K., vyučoval kreslení Marii Terezií. Ostatně dostalo se mu mnohých vyznamenání a byl jmenován i čestným členem vídeňské a parmské akademie. A tak láska k příteli, nejen studentu a aristokraticky upjatému učiteli a i ohledy jiné vedly většinu žáků tehdejší šlechtické školy kreslířské do okruhu Kohlova a jeho vlivem patrně také většina jich si všimáala bedlivěji pražských krás. Kohl sám maloval sice také obrazy obsahu historického a náboženského, ale nejlepšími pracemi jeho jsou obrazy architektonické, obírající si motivy z různých stylů a se zálibou líčící temné vnitřky chrámů, se světlem přítlumeným, v němž svítí barevná okna nebo paprsky slunce jako šípy zlaté dopadají na staré kamenné

náhrobky nebo na hlavy věřících, kteří se tiše v lavicích modlí. Měl snad snahu podati ono šero vonící kadidlem, pro nás všechny parfum něčeho krásného z mládí, co vyvanulo, pro němž se duši v tomto prostředí sloupů a lomených oblouků z hluboka zasteskne ... Žel, nedarilo se mu vždy: často uvázl na povrchu kresby, barevně nevěda si rady, ač leckteré obrazy svědčí o jeho smyslu pro měkkost a hebkost koloritu. Z obrazů olejových pražských jmenuji »vnitřek chrámu sv. Víta« a projekt k jeho dostavění. (Příště dále.)

O úpravě Nového Města a Vyšehradu

podal klub »Z. S. P.« v lednu 1905 toto podání:

Slavná rado městská!

V hluboké účelě podepsaný klub »Za Starou Prahu« osměluje se poznovu zdvořile žádati, aby slavná městská rada — sledujíc dosavadní své tendence u sdělávání celkových plánů regulačních pro jednotlivé části — vypsatí ráčila veřejnou soutěž na úpravu král. Vyšehradu a zbývající části Nového města.

Byly-li pro Malou stranu a Staré město pořízeny jednotné celkové plány upravovací, jeví se stejná potřeba toho druhu i při Novém městě; i tu bude nutno rozřešiti celou řadu problémů a otázek uměleckých i technických stejně důležitých jako nesnadných, ať již týkají se budou úpravy a přerodu celých částí města, či ražení nových a adaptací starých komunikací, vyřešení okolí a pohledů na celou řadu objektů historicky i umělecky cenných, rezervování míst pro veřejné budovy, pomníky a sady pro budoucnost atd. Zvláště jest to též samotného královského Vyšehradu, jehož osud — po postoupení fortifikací — a zužitkování k vznešeným účelům, důstojným jeho historie, leží zajisté všem Čechům bez rozdílu na srdci. Jakým způsobem mělo by se to státi, o tom podání ve veřejnosti theoreticky celá řada návrhů, kterýžto moment již sám ukazuje, že úspěšného rozřešení může se této otázce eminentně umělecké dosíci jediné cestou veřejné soutěže ideové. — Dle zpráv do veřejnosti proniklých pracuje stavební úřad kr. hl. m. Prahy na těchto regulačních plánech. Klub nemůže než důrazně protestovati proti tomuto modu sdělení plánů, opíraje se jednak o své smutné dosavadní zkušenosti, jednak o informace podané důvěrníky klubu z kruhů stavitelských o kvalitě plánů těch. Dle těchto zdá se býti jistým, že plány nebudou naprosto vyhovovati moderním požadavkům na úpravu města a že budou nové části města nejen nemoderně a šablonovitě založeny, ale i dnešní staré pěkně partie a skupiny s historickými budovami zkaženy ve svém okolí a pohledu. To zejména platí o klášteře a chrámu na Slovanech, kostele na Skalce, sv. Apolináře, o Karlově, nové české dětské nemocnici, o části města na Slupi, o podhradí Vyšehradském a při podskalském nábřeží, jež vesměs vyžadují obezřetného situačního i výškového řešení. I po ostatním Novém městě roztroušena jest řada velmi cenných uměleckých památek a budov, jež žádati budou nejen ohledů při pracování plánů, ale jimž namnoze bude zapotřebí úpravy jich okolí; jsou to na př. chrámy u P. Marie Sněžné, nejsv. Trojice, sv. Jindřicha, okolí nového nádraží císaře Františka Josefa atd.

Nutnost vypsání soutěže jest tím zajisté s dostatek zdůvodněna a mluví pro ni také požadavek, aby regulační plány všech čtvrtí města byly homogenní, jednotné ceny — tedy vypracovány vesměs umělci-odborníky. Čestný výsledek, jaký prokázaly obě předchozí velké soutěže na úpravu Malé strany a Nového města může býti zajisté i pro tento případ směrodatným a doporučujícím; v účelě podepsaný klub žádá proto zdvořile, aby slavná městská rada, zanáš-li se opravdu vážným úmyslem získati regulační plány opravdově vnitřní umělecké hodnoty i s respektováním všech životních podmínek moderního města, věc ráčila vzíti v bedlivou úvahu a pro vypsání soutěže se rozhodla.

Na tuto žádost poslala rada městská toto vyřízení (ze dne 21. února 1905, č. j. 10.494. Ref. III.):

Vyřizující podání členého klubu »Za Starou Prahu« ze dne 4. února 1905 v záležitosti vypsání veřejné soutěže na sdělení plánů regulačních na úpravu

zbývajících částí Nového města a král. Vyšehradu rada král. hlav. města Prahy na základě usnesení svého ze dne 21. února 1905 sděluje, že obec Pražská má ku sdělení regulačních plánů vlastní regulační kancelář, která pracuje právě na plánu polohy Letné, a že po vypracování tohoto plánu vypracuje tato kancelář sama plán polohy král. Vyšehradu a ostatních neregulovaných částí města.

Klub n-meškal ovšem a podal radě m. na tento výměr rozklad tohoto znění:

K váženému vyřízení rady městské dovoluje si podepsaná domácí rada co nejuctivěji sdělit, že z vážných důvodů věcných setrvatí musí i na dále na návrhu svém, aby na upravení horního Nového města a Vyšehradu vypsán byl neodkladně veřejný, slušně dotovaný konkurs. Důvody tyto jsou následovni:

1. Jest naprosto žádoucí, aby v zájmu Prahy a vzhledem k významu Nového města upravovací plány pro horní Nové město a Vyšehrad navržené byly v duchu do té míry moderním, jakým navržený a vypracovaný byly na základě elaborátů z veřejného konkursu vyšších plánů na úpravu Malé strany, Starého města a části dolního Nového města, aby tak celý upravovací plán byl pokud možno jednolitě a týmiž zásadami a principy řešen.

Toho bohužel od stavebních úřadů městských ani nyní ani v budoucnosti očekávali nelze, a to proto, že sl. rada městská návrhy podepsaného klubu na reformu těchto úřadů ve smyslu moderním vyřídila způsobem záporným.

2. Dosavadní plány na úpravu Nového města a Vyšehradu jsou vypracovány způsobem zcela zastaralým, neberouce ohledu ani na pěkné prospekty stávající ani na získání prospektů nových. Regulace ta navržená na mnoze bez ohledu na staré i novější budovy cenné, jichž Nové město vykazuje slušnou řadu, a jichž soupis, jak nám známo, právě soupisná komise sestavuje, nehledě ani k tomu, že snad ani jediná část projektů zde navržených nebyla řešena pohledově. Rovněž nepřihlíženo tu ani k poměrům výškovým.

3. Poněvadž s bezpečností dá se očekávat, že vrchní dozor na vypracování nových změn hor. Nového města a Vyšehradu se dotýkajících ve vlastní režii města prováděných bude svěřen téměř osobám, které měly vrchní dozor na vypracování plánů dosavadních, nelze právem očekávat při vypracování plánů ani podstatnější změny ve smyslu právě naznačeném, tím méně lze se nadíti, že by plány tyto byly vypracovány — jak naprosto žádoucí — v duchu moderním.

Z vážných důvodů těchto vznáší podepsaná domácí rada poznovu uctivou žádost, aby již vzhledem k neodkladnému upravení král. Vyšehradu a okolí, slupských pozemků, zejména však z ohledu na důležitou otázku příštího vzhledu nově projektované části nábreží podkalského, kde již tolik chyb bylo napácháno, byl neodkladně vypsán veřejný, řádně dotovaný konkurs.

Poznamenávajíc, že se stejnou žádostí obrátili jsme se k zemskému výboru král. Českého, ke spolku architektů a inženýrů, ke komoře inženýrů, ke spolku stavitelů a ke spolku posluchačů architektury o jejich podporu, prosí podepsaná domácí rada, aby při vyřízení konečné otázky této slavnou radou městskou bylo vyžádáno dobrozdání výše uvedených spolků, a mimo to komise technické i komise soupisné, v jichž středu zasedá řada vynikajících architektů a inženýrů.

Domácí rada klubu Za Starou Prahu.

At jsou jakákoli práva vlastnická, zboření budovy historické a památné nesmí býti dovoleno . . .

Victor Hugo 1825.

Ze schůzi domácí rady Klubu »Za Starou Prahu«.

Dne 13. března bylo ještě jednáno o záležitostech staronové synagogy, poněvadž domácí radě dostalo se zprávy, že jeden z budoucích bloků assanačních vzdálen bude od synagogy pouze 6 m. Předseda slíbil ve věci intervenovati. Ohlášen počátek renovačních prací u staré části trestního soudu v sousedství novoměstské věže. Bývalá novoměstská radnice, dle sdělení předsedova, rekonstruována bude — vzhledem k tomu, že staré součástky vyzdobné a konstrukční z velké části nalezeny zachovány — dle návrhu Hilbertova, jenž skoro úplně se kryje s podrobnostmi někdejší petice klubovní a s přáními konservátory,

obcí pražskou a klubem při komisi tlumočenými. Toliko dimense velikých oken prvního poschodí bude o 15 cm. nižší a o 10 cm. užší, než někdy bývala. Za přítomnosti delegáta spolku pro povznesení návštěvy cizinců p. c. k. rady Nováka jednáno o účasti Klubu »Z. S. P.« na světové výstavě v Liège 1905 po boku uvedeného spolku. Plocha pro Klub mohla by ještě býti získána. Usneseno vystaviti v přiměřené úpravě nejpěknější pražské pohledy v malém formátu, aby daly se na nevelikou plochu směstnati. Při tom konstatováno, že by obec Pražská měla poříditi uměleckou sbírku originálů, jichž předmětem by byly pěkné pražské pohledy, aby pro případy podobné byly vždy pohotové. Klub přátel Menšího města pražského v jedné ze svých posledních schůzí usnesl se přes vše, co předcházelo a uváděno na obranu Nerudovy ulice, domáhati se elektrické dráhy Nerudovou ulicí. Domácí rada Klubu »Za Starou Prahu« nemohla ovšem než usnésti se na energickém protestu proti podobnému ohrožování integrity nejlepší staropražské uliční situace a ohlásiti výboru Klubu přátel rozvázání dalších přátelských styků. — O výstavě v Lutychu jednala také ještě porada dne 20. března, kde usneseno (po upozornění delegáta spolku pro povznesení návštěvy cizinců p. rady Nováka, že předměty do 31. března musí zaslány býti do Děčína) plochu Klubu k dispozici jsoucí per 160 × 80 cm. vyplniti výstavkou zvláště podatých pohlednic staropražských zákoutí. Pan předseda dodá nákres k rámu, do něhož exposice bude uspořádána. K došlému dopisu, dle něhož prý při restauraci odstraněn býti má jižní renaissanční portál chrámu sv. Jirského a uložen do musea, rozhodnuto vyšetřiti, kolik je na věci pravdy, a dle toho u kompetentních orgánů zakročiti. — Podobně má býti se zasazeno u rady městské o vyšetření stav. stavu druhého pilíře Karlova mostu (od strany starom.) a event. jeho zabezpečení, ježto došlo od odborníka sdělení, že pilíř nevydrží delší dobu otřásání elektrickou drahou způsobené. — Schůzi dne 27. března podán referát o situačních proměnách, jichž vyžadovati bude splavnění Vltavy uvnitř Prahy. Ohrožena je jím vodárna Petřilkovská z konce 16. věku proti Židovskému ostrovu na levém břehu. Usneseno podati protest magistrátu, jako příslušnému úřadu, do 4. dubna, kdy končí lhůta k námitkám proti plánům splavnění. — Staré kameny mlýnské zachované u Štítkovské vodárny, pokud na nich jsou znaky a nápisy, mají býti ofotografovány a městská rada požádána, aby je dala zazdítí buď do nábreží nebo do věže vodárny, aby nepřišly na zmar. — Přípis rady městské, kterýmž vyzývá Klub, aby se ujal Havelského kláštera, kdež v přízemí má býti zřízen obchodní bazar, čímž památná budova značně utrpí, zaměstnával domácí radu dne 3. dubna. Usneseno u všech kompetentních instancí a osob zakročiti. — Předložen diplom čestného členství Klubu pro p. Charles Normanda v Paříži, vysoce umělecky vytvořený p. architektem J. Konůpkem, jenž za nezištnou ochotu tu jmenován zakládajícím členem Klubu.